

hebben, lief en leed met elkaar te delen, hulp en vertrouwen te zoeken bij iemand anders, zich voor de ander op te willen offeren. Duo's vullen elkaar aan, in eigenschappen, maar ook als mens. Een mooiere boodschap konden stripmakers nauwelijks geven.

Tot slot

Is *Bulletje en Boonestaak* bij uitstek voor kinderen? En geldt dat voor strips in het algemeen? Tegenwoordig is 95% van de strips niet expliciet voor kinderen bedoeld. Ik denk dat we tot de Tweede Wereldoorlog kunnen zeggen dat 95% van de Nederlandse strips wél expliciet voor kinderen was. Maar in Amerika, de bakermat van de strip, was een groot deel van de (kranten)strips toen al voor volwassenen. Na de Tweede Wereldoorlog groeide de strip overal ter wereld mee met het strippubliek en werd het genre volwassener, in alle opzichten. Wie *Bulletje en Boonestaak* leest zal echter moeten concluderen dat die in hun tijd leuk waren voor jong én oud!

De olijke tweeling van Arja Peters onder de loep

Karin Vingerhoets

Arja Peters is het pseudoniem van Chinny van Erven, geboren op 10 januari 1925 te Smilde. Ze volgde na de middelbare school, waar ze negens en tien haalde voor opstellen, een tweejarige cursus aan de middelbare landbouw/huishoudschool in Deventer. In 1946 trouwde ze met een leraar Frans en kort daarna schreef ze haar eerste boek, de detective *Herthe*, die werd uitgegeven bij West Friesland.

Op advies van de uitgever legde ze zich daarna toe op boeken voor oudere meisjes met titels als *Een hart in tweestrijd*, *Het leven is zo rijk*, *Rozen rond het zomerhuis* en *Waarom toch, Teddy?* Een deel ervan werd gepubliceerd in de 'Zonne-reeks' bij West Friesland en Stenvert. Ook schreef ze onder het pseudoniem Chinny Erling boeken als *Dwaasheid der illusie*, *Joyce ontdekt het geluk* en *Ankie's moeilijke jaar*. Rond 1957 startte Peters met de Vickey-reeks voor meisjes van twaalf tot vijftien jaar.

Vermoedelijk begon de schrijfster rond 1958 aan de serie *De olijke tweeling*, bestemd voor meisjes van acht tot veertien jaar. In dertig jaar publiceerde Arja Peters 26 boeken met belevenissen van deze tweeling. Elke titel begint met 'De olijke tweeling' en wordt gevolgd door een locatieaanduiding (op kostschool, op zaal negen, op het politiebureau) of activiteit (gaat verhuizen, helpt de dokter, krijgt rolschaatsen). In sommige gevallen geeft de titel weinig prijs over de inhoud van het boek, zoals bij de titels: *spant de kroon*, *in actie*, *zet 'm op*, *op avontuur*. De delen zijn niet genummerd op het omslag of in het binnenwerk van de boeken. Deel 1 t/m 21 zijn geïllustreerd door Hans Borrebach, deel 22 t/m 25 door Carol Voges en deel 26 door Annelies Vossen.

Het is lastig om een precieze reconstructie te maken van de publicatiegeschiedenis, omdat de boeken van Arja Peters onder verschillende pseudoniemen verschenen bij verschillende uitgevers en omdat in de boeken geen jaar van uitgave is opgenomen. Op 7 juni 1996 is de schrijfster overleden.

Eerste druk 1958 & tiende druk 1997

De personages

De olijke tweeling bestaat uit twee identieke meisjes: Ellis en Thelma Bongers. Hun vader heet John Bongers en hun biologische moeder is overleden toen ze jong waren. In het eerste boek krijgen ze na een serie vervelende kinderjuffen eindelijk een fijne: Betty van Katen. Zij wordt hun nieuwe moeder en uit het huwelijk met hun vader komt een nieuwe tweeling voort: de jongens Lex en Leo, die 'de Loe-loe' wordt genoemd. Het gezin heeft twee huisdieren: hond Bengel en Spikkel de poes. Verder spelen Tante Suus en Oom Bob een rol, evenals Oom Ko en tante Netty met hun dochter (nichtje voor de tweeling) Maryse. De olijke tweeling woont eerst in het fictieve plattelandsgaatsje Hoefslot en verhuist later naar Driehuizen.

De meisjes zijn elf of twaalf jaar oud, maar gedragen zich soms veel jonger of juist ouder dan die leeftijd. De tweeling is goedlachs, de meisjes hebben een opgeruimd karakter, ze doen over het algemeen hun best op school en zijn beleefd tegen volwassenen. Als er iets naars gebeurt of iemand bedankt moet worden, wordt er geld ingezameld en zorgen de meisjes voor een fruitmand, bloemen of sigaren. Er zijn 'spannende gebeurtenissen', die vooral worden veroorzaakt door stomiteiten van de tweeling: ze kruipen bijvoorbeeld in een stilstaande vrachtwagen, breken in bij een leegstaand huis of nemen stiekem de hond mee naar een bruiloft.

De tweeling verschilt onderling nauwelijks in uiterlijk of in karakter of in voorkeuren. Ze hebben in slechte tijden geen steun aan elkaar, want ze zijn samen tegelijk bang. Maar vaker schateren ze het samen uit, vooral om de malle streken van hun tweelingbroertjes. Hun 'tweelingzijn' komt vooral goed van pas bij de vele dialogen: je weet als lezer altijd wat ze denken en gaan doen, omdat de meisjes voortdurend met elkaar praten.

Inspiratiebronnen

In een interview in *De Gelderlander* van 6 september 1958 vertelt Arja Peters dat ze een vel in haar schrijfmachine draait als ze de geest krijgt en dat de inspiratie al tikkende komt. Ze haalt haar stof voor nieuwe boeken uit de wereld om haar heen, vooral van haar zoons en de meeste grappige voorvallen in haar boeken zijn waar gebeurd. De

schrijfster van het artikel, Gerda v.d. Werd, onderbreekt het artikel met: 'Misschien mag ik hier aan toevoegen, dat haar vingers heel wat minder "vlot werk" doen dan dat bewuste kraantje? Meestal zijn haar manuscripten de wanhoop van haar uitgevers.' Het wordt niet duidelijk wat ze hiermee precies bedoelt: doelt ze op de late aanlevering van toegezegde nieuwe teksten, of op de taal- en stijlfouten in de boeken van Arja Peters? Het artikel vertelt ook dat de schrijfster haar beste boek in vier dagen schreef, helaas zonder te vermelden welk boek daarmee bedoeld wordt.

In 1988 stopte de reeks *De olijke tweeling*. In een artikel in *De Zwolse courant* op 21 december vertelt de schrijfster dat het vijf jaar duurde voordat het 26^e deel klaar was en dat ze er hard voor heeft moeten ploeteren: "Ik heb het eigenlijk met tegenzin gedaan. [...] het ging alles behalve vlot.

Het is dat m'n uitgever, De Eekhoorn, zo aan-drong, anders... Maar dit is dan ook echt het laatste deeltje. Ik doe het niet meer. Het leuke is er af. 't Is te kneuterig.' Ze geeft aan dat ze voor inspiratie voor de laatste deeltjes teruggreep op haar eigen jeugdervaringen. De schrijfster vindt dat de tijden veranderd zijn en dat de boeken te simpel, te pretentieloos zijn geworden. Ze verkapt ook dat haar uitgever de naam 'olijke tweeling' had bedacht, zelf vond ze het 'maar zo zo': 'Ik denk dat er heel wat kinderen zijn die niet eens weten wat dat betekent, olijk.'

Hertalingen

Zoals gezegd stopt Arja Peters in 1988 met de reeks, die dan uit 26 delen bestaat. Tussen 1997 en 2004 worden de delen 1 t/m 26 nieuw leven ingeblazen door Suzanne Braam en voorzien van nieuwe illustraties van Melanie Broekhoven, om ze weer aantrekkelijk te maken voor een nieuwe groep lezers. Het 'hertalen' is geen overbodige luxe, want de *Olijke tweeling*-boeken van Arja Peters bevatten veel kromme zinnen. NRC publiceerde op 11 februari 1969 een snedig artikel met voorbeelden van zinnen 'die een vrij zuiver beeld geven van de stilistische capaciteiten van de schrijfster', zoals: 'Dit is waarachtig niet de eerste keer dat een of ander beest dan een konijn in de strikken komt.' En: 'Teneergeslagen lieten ze zich op twee stoelen vallen, beide nog maar slechts met moeite hun tranen kunnen bedwingend.' Het probleem is in latere drukken nog niet opgelost. Zo staan in *De olijke tweeling op zaal negen* (18^e druk, 1978) zinnen als: 'niemand herkende in deze tegenwoordige Hannie het nare altijd tot hoon klaar staande meisje' en 'Iedereen was het volkomen eens, dat een tweelingzusje, die een tweelingbroertje bezit iets bijzonders was.' Suzanne Braam vertelt in een interview in *Reformatorisch Dagblad* (19 november 1996) over haar bewerkingen van de *Olijke tweeling*-reeks en andere klassieke kinderboeken. Ze geeft aan dat ze wel aanpassingen doet om bijvoorbeeld kleding, traditionele rollenpatronen en aanspreekvormen eigentijdser te maken, maar dat ze geen mobieltjes in de verhalen stopt. Ze pakt ook ouderwetse woorden en de stijl aan: 'De hele stijl van onze taal is veranderd. Zinnen zijn tegenwoordig veel minder langdradig dan vroeger. Kinderen van nu zijn sneller.'

Daarom moet je zinnen beknopter en compacter maken.'

Voortzetting reeks

In 2004 verschijnt deel 27 *De olijke tweeling op de planken*, geschreven door Jody Peterson. Vanaf 2005 zet Marion van de Coolwijk de reeks *De olijke tweeling* voort met de nieuwe delen 28 t/m 40, die worden gepubliceerd tot in 2016. In deze latere delen ontwikkelt de tweeling zich meer tot individuen, ze zoeken naar eigen identiteit en gaan niet meer persé identiek gekleed. De vlottere verteltrant en de gebeurtenissen passen beter bij de modernere tijd, de meisjes krijgen mobieltjes en worden zelfs verliefd in een strandtent op vakantie. Delen 27 t/m 40 worden geïllustreerd door Melanie Broekhoven. Ze geeft de tweeling een jong uiterlijk, waardoor de discrepantie tussen de leeftijd van de meisjes in de verhalen en in de oude tekeningen verdwijnt (bij Borrebach leken de elf- of twaalfjarige meisjes eerder stewardessen of secretaresses van midden twintig).

Conclusie

Volgens literaire maatstaven valt er één en ander op de boeken aan te merken, maar generaties kinderen (en ouderen!) hebben de verhalen met veel plezier gelezen. De *Olijke tweeling* is nu 65 jaar oud en we kunnen wel stellen dat ze nog steeds springlevend zijn. De oude boeken zijn volop verkrijgbaar op Boekwinkeltjes en Marktplaats en de nieuwe delen van Marion van de Coolwijk maken de avonturen van de tweeling aantrekkelijk voor kinderen van nu. Op naar het 75-jarig jubileum!

Duo's: Durk en Djoke: de Friese Jip en Janneke (?)

Jant van der Weg

De vraag iets te vertellen over duo's in de Friese kinder- en jeugdliteratuur, en dan graag met een persoonlijk tintje, geeft toch wat problemen. Geboren in mobilisatietijd en dan ook nog een zogenaamde late leerling (mijn verjaardag vier ik na 1 oktober) leverden nog niet veel kansen voor intensief lezen op. Ik wilde heel graag leren lezen, en toen dat eenmaal lukte ontstond er leeshonger.